

ET

ET

ET

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 11.9.2009
KOM(2009) 467 lõplik

**KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE, EUROOPA PARLAMENDILE JA EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE**

Intellektuaalomandi õiguste jõustamise tõhustamine siseturul

SISUKORD

1.	Intellektuaalomandi õiguste jõustamine: pikaajalise kohustuse elluviimine	3
2.	Kitsaskohtade mõistmine ja riskide vähendamine: ELi võltsimis- ja piraatlusalane vaatluskeskus.....	5
2.1.	Intellektuaalomandi õiguste jõustamise toetamine kõikehõlmava teabe ja parimate tavade jagamise kaudu	6
2.2.	Vaatluskeskuse kujundamine sidusrühmade ja liikmesriikide platvormiks.....	7
3.	Halduskoostöö edendamine kogu Euroopas	8
3.1.	Riiklike struktuuride ja süsteemide läbipaistvuse suurendamine.....	9
3.2.	Piiriülese koostöö edendamine tänapäevaste teabevahetusvahendite abil	9
4.	Huvirühmade moodustamine: sidusrühmade vaheliste vabatahtlike kokkulepete sõlmimise hõlbustamine	9
4.1.	Keskendumine sidusrühmade ühisele huvile	9
4.2.	Intellektuaalomandi õiguste rikkumiste vastu võitlemine sidusrühmade vaheliste dialoogide abil	10
4.3.	Võltsitud kaupade Interneti-müügi takistamine	10
5.	Järeldused.....	11

KOMISJONI TEATIS NÕUKOGULE, EUROOPA PARLAMENDILE JA EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE

Intellektuaalomandi õiguste jõustamise tõhustamine siseturul

1. INTELLEKTUAALOMANDI ÕIGUSTE JÕUSTAMINE: PIKAAJALISE KOHUSTUSE ELLUVIIMINE

Tänapäeva teadmistepõhises ühiskonnas on intellektuaalomandi õigused ettevõtja vara eluliselt tähtis osa, millega soodustatakse innovatsiooni ja loomingulisust, tagades investeeringult õiglase tulu. Intellektuaalomandi õigustel on üha olulisem roll, kuna need soodustavad majanduskasvu, kaitstes leiutajaid, disainereid ja kunstnikke ning võimaldades neil oma loomingu kaubanduslikust väärtusest tulu saada. Selle tulemuseks on äritegevuse arengu, teadmiste ja edasise innovatsiooni olulusing. Lisaks võivad eelkõige kaubamärgid tarbijatele kasu tuua, kuna need tagavad sageli kvaliteedi ja annavad kindlustunde, et tarbijate ostetavad tooted ja teenused on seaduslikud, turvalised ja usaldusväärsed.

ELis asuvad mõned maailma suurimad ja edukaimad ettevõtjad, kes peavad intellektuaalomandi õigusi üheks oma kõige väärtuslikumaks kaubanduslikuks varaks. Samas on intellektuaalomandi õigused ühtse turu raames ühtviisi tähtsad ka väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele (VKEd), kes kasutavad neid oma immateriaalse põhivara kaitsmiseks ning olulisele käivitamisetaapi rahastamis- ja riskikapitalile juurdepääsemiseks. On oluline, et Euroopa Liit jätkaks selle keskkonna toetamist kõrgetasemelise intellektuaalomandi kultuuri kaudu, millega kaitstakse elutähtsat Euroopa loovust ja luuakse sellele võimalusi.

Intellektuaalomandi õiguste üha kasvav väärtus on nende edu näitaja. See muudab need õigused paraku ahvatlevaks ka võltsijate ja piraatkaubandusega tegelejate jaoks, kellel on sageli küllaldaselt rahalisi vahendeid ning kellest on saanud tööstuse tasandil tegutsevad, organiseeritud ja kõrgelt kvalifitseeritud ettevõtjad. Sellised seaduserikkujad kasutavad täies ulatuses ära tehnoloogia ja kaubanduse edusamme, võttes kasutusele tänapäevaseid ärimudeleid ebaseaduslike kaupade piiri- ja mandriülese tootmise, levitamise ja müügi korraldamiseks. Internet on üks vahenditest, mille abil tuuakse ebaseaduslikke kaupu maailmaturule, pärssides sellega innovatsiooni ja ohustades töökohti.

Euroopas on võltsimisel ja piraatlusel¹ äride vägagi kahjustav mõju ning need võivad hiljutise majanduslanguse ja üha suureneva võltstoodete müügi tõttu veelgi murettekitavamaks muutuda. Luksuskaubad, mood, muusika- ja filmitööstus on traditsiooniliselt olnud võltsimise ja piraatluse sihtmärgiks, kuid tänapäeval ohustavad need ka paljusid massitarbekaupu, nagu toiduained, kosmeetikatooted, hügieenitarbed, autode varuosad, mänguasjad ning mitmesugused tehnika- ja elektrikaubad². Selle tulemusena on ohustatud Euroopa kodanike

¹ Käesolevas teatises käsitatakse mõistet „võltsimine ja piraatlus” kõigi intellektuaalomandi õiguste rikkumisena, nagu on osutatud direktiivi 2004/48/EÜ artiklit 2 käsitlevas komisjoni avalduses; ELT L 94, 13.4.2005, lk 37.

² Komisjoni viimases ühenduse tolliaruandes hoiatatakse, et oht tarbijate tervisele ja turvalisusele on tohutult kasvamas. 2008. aastal on arestitud üle kahe korra rohkem kaupu (178 miljonit), millest ligikaudu 20 miljonit ehk 11 % kõikidest kinnipeetud kaupadest kujutavad endast võimalikku ohtu ELi kodanike tervisele ja turvalisusele; IP/09/1106, 9.7.2009.

tervis ja turvalisus. Ravimite võltsimise³ kasv tekitab üha suuremat muret⁴. Komisjon on võtnud ühtse turu raames kasutusele õigusliku raamistiku, mis pakub vahendeid intellektuaalomandi õiguste õiglaseks, tõhusaks ja proportsionaalseks jõustamiseks. Intellektuaalomandi õiguste jõustamise direktiiv⁵ on üks kõnealuse raamistiku alustalasid. Raamistiku abil on ühtlustatud liikmesriikide õigusakte, milles käsitletakse kõikide intellektuaalomandi õiguste jõustamiseks ettenähtud tsiviilmeetmeid, ning nõukogu arutatakse parajasti ettepanekut karistusmeetmete kohta⁶.

Õigusliku raamistiku teine samm on ELi tollimäärus, millega võimaldatakse kinni pidada kaupu, mille puhul tekib intellektuaalomandi õiguste kaitse rikkumise kahtlus⁷. Komisjon konsulteerib parajasti liikmesriikide ja sidusrühmadega teemal, kuidas kõnealust määrust veelgi täiustada.

Nüüd, kui peamised õigusaktid on vastu võetud, teeb komisjon ettepaneku lisada õiguslikule raamistikule täiendavaid mitteseadusandlikke meetmeid kooskõlas konkurentsiküsimustega tegeleva, nõukogu 25. septembri 2008. aasta resolutsiooniga Euroopa võltsimise ja piraatluse vastase võitluse üldise kava kohta.

Sellega seoses on hädavajalik toetada väikesi ja keskmise suurusega ettevõtjaid (VKEd). 2007. aastal komisjoni nimel läbiviidud uuring kinnitas, et intellektuaalomandi õiguste rikkumine tekitab tõsiseid probleeme Euroopa VKEdele, kelle hulgast paljudel ei ole rikkujate tabamiseks piisavalt rahalisi ega ka muid vahendeid⁸. Komisjon on seepärast keskendunud VKEde toetuse suurendamisele, mis on ühtlasi kooskõlas alates Lissaboni strateegia taaskäivitamisest 2005. aastal intellektuaalomandi õigustele ja teadmiste haldamisele asetatud suure rõhuga. Komisjoni moodustatud nõuandev eksperdirühm koostas 2009. aasta aprillis lõpparuande, milles anti soovitusi VKEdele vajaliku abi kohta⁹. Kooskõlas aruande järeldustega jätkab komisjon tööd mitmete asjaomaste projektidega, et aidata VKEdel kaasata intellektuaalomandi õigused oma innovatsioonistrateegiatesse ja äriplaanidesse.

Ülemaailmsel tasandil on komisjon välja töötanud pikaajalise strateegia intellektuaalomandi õiguskaitse tagamiseks kolmandates riikides¹⁰. Selle strateegia raames on koostatud prioriteetsete riikide nimekiri ja seda ajakohastatakse regulaarselt¹¹. Muud tähtsamad algatused hõlmavad läbirääkimisi võltsimisvastase kaubanduslepingu (ACTA) üle ning ELi-Hiina tegevuskava tollikoostöö suurendamiseks intellektuaalomandi õiguste kaitse valdkonnas. Lisaks sellele on komisjon käivitanud abiteenistuse, mille eesmärk on aidata Hiina VKEsid intellektuaalomandi õiguste küsimustes. Abiteenistus pakub VKEdele oma intellektuaalomandi õiguste väljatöötamiseks ja asjaomaste riskide haldamiseks vajalikke ärivahendeid.

³ Vt <http://www.ip-talk.eu/?p=607> algatuse „Medi-Fake” tulemused (veebruar 2009) – arestitud on rohkem kui 34 miljonit ebaseaduslikku ravimit.

⁴ <http://www.interpol.int/Public/ICPO/PressReleases/PR2008/PR200865.asp> ja <http://www.icc-ccs.co.uk/bascap/article.php?articleid=780>.

⁵ Direktiiv 2004/48/EÜ, 29. aprill 2004, ELT L 157, 30.4.2004, lk 16.

⁶ KOM(2006) 168, 26.4.2006.

⁷ Nõukogu määrus (EÜ) nr 1383/2003, 22. juuli 2003, ELT L 196, 2.8.2003, lk 7.

⁸ Technopolis, „*Effects of counterfeiting on EU SMEs*”.

⁹ http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/industry/doc/Counterfeiting_Main%20Report_Final.pdf

¹⁰ http://ec.europa.eu/enterprise/enterprise_policy/industry/ipr_report.htm.

¹¹ KOM(2004) 749, 8.11.2004, ELT C 129, 26.5.2005, lk 3.

¹¹ http://ec.europa.eu/trade/issues/sectoral/intell_property/ipr_epc_countries_en.htm

Avaliku ja erasektori partnerluste tugevdamine on samuti väga oluline. 2008. aasta mais korraldati koos Euroopa Parlamendi liikmetega võltsimist ja piraatlust käsitlev kõrgetasemeline konverents, et võtta kasutusele ELi jätkusuutlik strateegia kaasavama lähenemisviisi edendamiseks¹². Pärast konverentsi esitas komisjon tööstusomandi õiguste strateegia Euroopas¹³ ning konkurentsiküsimustega tegelev nõukogu võttis vastu resolutsiooni Euroopa võltsimise ja piraatluse vastase võitluse üldise kava kohta¹⁴. Nõukogu järeldustega kinnitati vajadust tõhustada ühtse turu raames intellektuaalomandi õiguste jõustamise alast tööd, täiendades õigusakte mitmete mitteseadusandlike meetmetega. Samuti kutsus nõukogu komisjoni üles pöörama jätkuvalt suurt tähelepanu piirikontrollidele ning esitama tolli jaoks võltsimisvastase võitluse kava aastateks 2009–2012. Komisjon on selle kava välja töötanud koostöös liikmesriikidega¹⁵.

2. KITSASKOHTADE MÕISTMINE JA RISKIDE VÄHENDAMINE: ELi VÕLTSIMIS- JA PIRAATLUSALANE VAATLUSKESKUS

Teave intellektuaalomandi õiguste rikkumistest tuleneva ulatusliku kahju kohta on põhjalikult dokumenteeritud. Siiski on olnud keerulisem koguda kõikehõlmavat teavet, mis aitaks välja töötada prioriteete ja tõhustada jõustamist, sillutades sellega tee tugevamale koostööle ja tõenditel põhinevatele poliitilistele strateegiatele.

OECD 2006. aasta aruandest¹⁶ nähtus, et valitsuste ja ettevõtjate üks suurimaid probleeme oli usaldusväärse ja ajakohase teabe saamine võltsimise ja piraatluse ulatuse ning selle mõju kohta majandusele ja ühiskonnale, sealhulgas tööhõivele Euroopas. Osades sektorites on juba analüüsitud probleemi ulatust ja mõju, kuid saadud arvud põhinevad eri meetoditel ja allikatel, mistõttu andmeid ei ole võimalik omavahel võrrelda.

Lisaks on hulgaliselt teavet riiklike täitevasutuste, Euroopa ja riiklike intellektuaalomandi kaitse büroode ning teatavate majandusorganisatsioonide valduses. Neid andmeid on sageli keeruline ühitada. Üks usaldusväärseim kättesaadav teabeallikas on komisjoni avaldatav dokument, mis põhineb tolli poolt igal aastal ELi piiridel kinnipeetud kaubal¹⁷. Piiridel kinnipeetud kaup on siiski vaid medali üks külg, kuna see seondub ELi territooriumile saabuva või sealt väljaviidava kaubaga. On oluline avardada üldist teadmistebaasi, et hinnata võltsimise ja piraatluse majanduslikke ja ühiskondlikke tagajärgi täies ulatuses ning mõista, miks on teatavad ELi tooted, sektorid ja geograafilised piirkonnad teistest haavatavamad. Kõikehõlmavad ja võrreldavad andmed aitavad välja töötada kokkulepitud prioriteete ja kavasid, jõustamissihte ning paremini suunatud tarbijate teadlikkuse tõstmise kampaaniaid.

Selle saavutamiseks soovitas konkurentsiküsimustega tegelev nõukogu asutada Euroopa võltsimis- ja piraatlusalase vaatluskeskuse kui ELi peamise vahendi, mille abil „peab olema võimalik saada korrapärast hinnangut võltsimise ja piraatluse ulatuse kohta ning nende

¹² Pressiteade IP/08/652.

¹³ KOM(2008) 465, 16.7.2008.

¹⁴ Nõukogu resolutsioon, 25. september 2008, ELT C 253, 4.10.2008, lk 1.

¹⁵ ELT C 71, 25.3.2009, lk 1.

¹⁶ OECD, *The Economic Impact of Counterfeiting and Piracy* (2006); <http://www.oecd.org/sti/counterfeiting>.

¹⁷ *Report on EU Customs enforcement of intellectual property rights; results at the European border – 2008*; http://ec.europa.eu/taxation_customs/.

nähtuste täpsemat analüüsi, tuginedes avaliku ja erasektori poolt vabatahtlikult edastatavatele andmetele”¹⁸.

2.1. Intellektuaalomandi õiguste jõustamise toetamine kõikehõlmava teabe ja parimate tavade jagamise kaudu

Komisjon asutab parajasti vaatluskeskust, mis toimiks kõikide intellektuaalomandi õiguste rikkumistega seotud teabe ja andmete kogumise, jälgimise ja teavitamise keskse allikana. Vaatluskeskus peaks aga mängima oluliselt ulatuslikumat rolli, toimides riikide ametiasutuste esindajate ja sidusrühmade jaoks platvormina, kus vahetada mõtteid ja parimate tavade alaseid teadmisi, töötada välja ühiseid jõustamisstrateegiaid ning teha ettepanekuid poliitiliste otsuste tegijatele.

Selleks et vaatluskeskusest saaks intellektuaalomandi õiguste jõustamisega tegelevate sidusrühmade ja riigiasutuste jaoks üleeuroopaline teadmiste- ja ressursikeskus, peavad komisjon, liikmesriigid ja erasektor tegema tihedat koostööd. Eesmärk on kaasata avaliku ja erasektori esindajaid kogu Euroopa Liidust ning luua nende ja tarbijate vahel partnerlusi probleemide ulatuslikumaks mõistmiseks. See lihtsustab praktiliste lahenduste väljatöötamist, teadlikkuse tõstmise kampaaniate paremat suunamist ja koostöö suurendamist. Oluline tulemus on seejuures komisjoni esitatav aastaaruanne, milles antakse konkreetset teavet peamiste tegevusvaldkondade kohta.

Vaatluskeskuse ülesanne on eelkõige:

- parandada sõltumatu ja usaldusväärse teabe ning andmete kogumist ja kasutamist:
 - töötatakse välja võrdlusaluste meetod intellektuaalomandi õiguste rikkumistega seotud sõltumatu teabe kogumiseks, analüüsimiseks ja sellest teavitamiseks, tagades, et teave on kogutud objektiivsel ja tasakaalustatud viisil;
 - teostatakse üksikasjalikke analüüse ja korrapäraseid hindamisi majanduslike ja ühiskondlike mõjude kohta, sealhulgas mõju Euroopa innovatsioonile, konkurentsivõimele ja tööhõivele, ning organiseeritud kuritegevuse osaluse ja Euroopa kodanike tervist ja turvalisust käsitlevate ohtude kohta;
 - kasutatakse riigiasutustelt ja eraorganisatsioonidelt saadud kõikehõlmavat teavet, et hinnata kogu ühtsel turul intellektuaalomandi õiguste jõustamise tugevaid ja nõrku külgi;
 - antakse korrapäraselt välja konkreetseid aruandeid ühtse turu kitsaskohtade kindlaksmääramiseks, ohtude ja probleemide rõhutamiseks ning põhjendatud jõustamisstrateegiate edendamiseks. Avalikkusele kättesaadavad aruanded pakuvad kindlaid alustadmisi ning nende põhjal on võimalik seada prioriteete ja hinnata edusamme;

¹⁸ Vt joonealune märkus 14 eespool, resolutsiooni punkt 15.

- edendada ja levitada parimaid tavaid riigiasutuste seas:
 - määratakse kindlaks intellektuaalomandi õiguste jõustamise kooskõlastatus liikmesriikides ja hinnatakse seda;
 - edendatakse ja levitatakse parimaid tavaid eelkõige selliste innovatiivsete ja edukate koostööalgatuste kaudu, milles osalevad nii eri täitevasutused kui ka muud asjaomased riigiasutused;
 - määratakse kindlaks ja dokumenteeritakse eri liikmesriikides korraldatavad jõustamisalased koolitusprogrammid ning levitatakse parimaid tavaid;
 - edendatakse intellektuaalomandi õiguste täieulatuslikku täitmist riiklikult rahastatavates projektides;
 - soodustatakse avaliku ja erasektori koostööd eelkõige teadlikkuse tõstmise ja täitevasutuste koolitamise valdkonnas;
- levitada edukaid erasektori strateegiaid:
 - määratakse kindlaks erasektori kavandatud edukad võltsimise ja piraatluse vastase võitluse strateegiad ja sellealane tegevus, hinnatakse seda ning levitatakse parimaid tavaid;
 - luuakse sidemed turustamisahela paljude sidusrühmadega, nagu messide korraldajad, transpordi- ja logistikaettevõtjad ning makseteenuste osutajad;
 - toetatakse jõupingutusi intellektuaalomandi õiguste kvaliteedi parandamiseks, et nende jõustamine oleks tõhus;
 - määratakse kindlaks edukad teadlikkuse tõstmise kampaaniad, töötatakse välja strateegiaid ja algatusi ning levitatakse parimaid tavaid eri majandussektorite vahel ja piiriüleselt;
 - uuritakse, kuidas edendada intellektuaalomandi õiguste alast teadlikkust ja koolitust noorte seas;
- määrata kindlaks põhiprobleemid, teavitada nendest ja pakkuda välja lahendusi:
 - hinnatakse ja tuuakse esile probleeme konkreetsetes geograafilistes piirkondades ja sektorites ning antakse soovitusi poliitiliste otsuste tegijatele, täitevasutustele ja sidusrühmadele.

2.2. Vaatluskeskuse kujundamine sidusrühmade ja liikmesriikide platvormiks

Nõukogu tegi oma resolutsioonis ettepaneku, et vaatluskeskus peaks põhinema komisjoni olemasolevatel struktuuridel, mis peavad olema lihtsad ja paindlikud, ning kasutama vajaduse korral välisekspertide abi. Seega saadakse keskne haldusressurss komisjonilt. Liikmesriikide esindajatel ja sidusrühmadel on siiski oluline roll vaatluskeskuse töös ja selle eesmärkide saavutamises.

Liikmesriikidel palutakse nimetada riiklik esindaja. Sidusrühmade koosseis peab pärinema mitmesugustest Euroopa ja siseriiklikest asutustest, mis esindavad selliseid majandussektoreid, mida võltsimise ja piraatluse vastane võitlus kõige enam puudutab ning millel on selles vallas suurimad kogemused. Euroopa tarbijad peavad olema samuti asjakohaselt esindatud ning neid kutsutakse üles aktiivselt tegutsema. Sel viisil aitab vaatluskeskus tarbijatel aktiivseteks ja vastutusvõimelisteks partneriteks muutuda. Lisaks tuleb pöörata erilist tähelepanu VKEde esindatusele.

3. HALDUSKOOSTÖÖ EDENDAMINE KOGU EUROOPAS

Eri täitevasutuste vahelist halduskoostööd tuleb parandada, et tagada kogu ühtsel turul intellektuaalomandi õiguste järjepidev ja tõhus jõustamine. Intellektuaalomandi õiguste rikkumiste rahvusvahelise olemuse tõttu ei ole ühtse turu sisene piiriülene koostöö mitte ainult õiguslik kohustus, vaid ilmselge vajadus ning kuigi tollivaldkonnas juba tehakse halduskoostööd, on see muudes valdkondades puudulik ja vajab edasiarendamist¹⁹.

Halduskoostöö tõhustamist intellektuaalomandi õiguste jõustamise alal tuleks käsitada ka osana laiemast, piirideta siseturu rakendamisega seonduvast komisjoni ja liikmesriikide vahelisest partnerlusest²⁰. Selle saavutamiseks on hädavajalik kogu Euroopa Liitu hõlmav tõhus kontaktpunktide võrgustik, et soodustada kiiret teabevahetust kahtlaste toodete, tootmiskohtade, levitamiskanalite ja peamiste müügipunktide kohta. Sellega luuakse koostoime, mis aitab omakorda koordineerida riikide poliitilisi strateegiaid ja pakkuda vastastikust abi.

Ühtlasi on liikmesriikides vajalik parandada intellektuaalomandi õiguste jõustamisega seotud osaliste vahelist koordineeritust. Tõhusama teabevahetuse tagamiseks peavad riigiasutused üksteise ja asjaomaste erasektori asutustega korrapäraselt sidet pidama. Seepärast palutakse liikmesriikidel ametisse nimetada riiklikud koordinaatorid, kellel on selged volitused kooskõlastada intellektuaalomandi õiguste jõustamisega seonduvaid küsimusi oma riigi vastavate täitevasutuste vahel. Riiklikud koordinaatorid peaksid olema keskse süsteemi kaudu otseselt seotud ning tegutsema peamiste kontaktpunktidenä tööstusettevõtjate jaoks, pidades sidet sidusrühmadega ja hõlbustades piiriülest koostööd.

Riiklikel intellektuaalomandi kaitse büroodel on intellektuaalomandi õiguste alase riikliku teabekeskusena oluline roll. Nendest võib olla väärtuslikku abi kooskõlastatud lähenemisviiside edendamisele ja parimate tavade levitamisele suunatud platvormide loomisel ning strateegiate väljatöötamisel. Nad võivad täita ka selliseid uusi ülesandeid nagu teadlikkuse tõstmine, VKEde konkreetne toetamine ja koordineerimine. Muud rahvusvahelised intellektuaalomandi õiguste alased teabekeskused, nagu Euroopa Patendiamet, võivad samuti oma teadmiste ja parimate tavadega kaasa aidata. Kaubamärkide ja tööstusdisainilahenduste valdkonnas võiks edasi arendada Siseturu Ühtlustamise Ameti (OHIM) ja riiklike ametite vahelist koostööd, et see hõlmaks ka ELi tasandi koostööd ja tulevasi jõustamiskavasid ning -tegevust.

¹⁹ EÜ asutamislepingu artikkel 10; direktiivi 2004/48/EÜ artikkel 19.

²⁰ Komisjoni soovitus 2009/524/EÜ, 29.juuni 2009, ühtse turu toimimise tõhustamise meetmete kohta; ELT L 176, 7.7.2009, lk 17.

3.1. Riiklike struktuuride ja süsteemide läbipaistvuse suurendamine

Riiklike struktuuride läbipaistvust tuleks suurendada, et oleks võimalik toetada sidusrühmi ja eelkõige VKEsid piiriülesel tasandil. Pärast kõikehõlmavat konsultatsioonivooru, milles kõik liikmesriigid osalesid ja esitasid teavet, analüüsib komisjon praegu struktuure, mille liikmesriigid on rajanud intellektuaalomandi õiguste rikkumiste vastu võitlemiseks. Selle tulemusena koostatakse aruanne, milles kaardistatakse olemasolevad raamistikud ja strateegiad ning määratakse indikaatorid parimate tavade kohta. Aruanne esitatakse sidusrühmade ja liikmesriikide vahelistel vaatluskeskust käsitlevatel kohtumistel 2009. aasta teisel poolel.

3.2. Piiriülese koostöö edendamine tänapäevaste teabevahetusvahendite abil

On äärmiselt oluline parandada ajakohase teabe vahetust, kuna see on piiriülese koostöö edendamise eeldus. Konkurentsiküsimustega tegelev nõukogu kutsus oma resolutsioonis komisjoni üles rajama võrgustikku, mille abil saaks kiiresti vahetada võtmeteavet ning mis põhineks riiklikel kontaktpunktidel ja tänapäevastel teabevahetusvahenditel.

Selle eesmärgi saavutamiseks peab paljude riiklike asutuste, sealhulgas eri täitevasutuste ja riiklike intellektuaalomandi kaitse büroode käsutuses olema elektrooniline võrgustik, mille abil saab vahetada teavet intellektuaalomandi õiguste rikkumiste kohta siseturul. Selline võrgustik peaks:

- toetama reaajas teabevahetust selliste kaupade ja teenuste kohta, mis rikuvad intellektuaalomandi õigusi siseturul;
- võimaldama sujuvat teadete vahetamist teatavate toodete, suundumuste ja võimalike ohtude kohta;
- pakkuma lahendusi riigiasutuste vaheliste keelebarjääride ületamiseks.

Toetudes muude siseturusüsteemidega, nagu siseturu infosüsteem (IMI)²¹ ja turujärelevalve info- ja sidesüsteem (ICSMS),²² saadud kogemustele, analüüsib komisjon praegu, kuidas välja töötada ajakohast süsteemi, mis vastaks kõige paremini kasutajate vajadustele ja kus liidese abil jagatakse ja vahetatakse olulist teavet, ning kuidas võiks selline süsteem kasu saada juba olemasolevatest võrgustikest, nagu IMI.

4. HUVIRÜHMADE MOODUSTAMINE: SIDUSRÜHMADE VAHELISE VABATAHTLIKE KOKKULEPETE SÕLMIMISE HÕLBUSTAMINE

4.1. Keskendumine sidusrühmade ühisele huvile

Võltsimise ja piraatluse vastasest võitlusest saavad lisaks õiguste valdajatele kasu ka muud sidusrühmad, nagu importijad, messide korraldajad, jaemüüjad ja e-kaubanduse platvormid.

Võltsimine ja piraatlus vähendavad oluliselt usaldust kaupade ja teenustega kauplemise vastu, eelkõige Internetis või piiriüleselt toimuva kaubanduse puhul. Ettevõtjad võivad kaotada selle

²¹ <http://ec.europa.eu/idabc/en/document/5378/5970>.

²² <http://www.icsms.org/icsms/App/index.jsp>.

tulemusena ärivõimalusi. Võltsimine võib viia selleni, et tarbijad ei soovigi uusi levitamiskanaleid parimal võimalikul viisil ära kasutada ega siseturu pakkumistest kasu saada.

Lisaks osutab lai valik Euroopa kodanike tervist ja turvalisust potentsiaalselt ohustavaid võltsitud kaupu (võltsravimid, toiduained, kosmeetikatooted, hügieenitarbed, tehnika- ja elektrikaubad ning autode varuosad jne) sellele, et kõikide asjaomaste osaliste huvides oleks selle kasvava nähtuse vastu ühiselt võidelda.

Seepärast tuleks õiguste valdajaid ja muid sidusrühmi kannustada ära kasutama koostööalaste lähenemisviiside võimalusi ning pöörama suuremat tähelepanu jõudude ühendamisele võltsimise ja piraatluse vastases võitluses ühiste huvide nimel, rakendades seejuures vaidluste lahendamisel ka võimalikke alternatiive kohtumenetlustele.

4.2. Intellektuaalomandi õiguste rikkumiste vastu võitlemine sidusrühmade vaheliste dialoogide abil

Ühiste huvidele keskendumine peaks aitama sõlmida sidusrühmade vahel vabatahtlikke kokkuleppeid, mis võimaldaksid leida praktilisi lahendusi. Vabatahtlikud kokkulepped, millega võideldakse võltsimise ja piraatluse vastu nõ rohujuuretasandil, võivad anda sidusrühmadele paindlikkust uute tehnoloogiaarengutega kiiresti kohanemiseks. Lisaks võimaldab see lähenemisviis sidusrühmadel ise parimaid meetmeid, eelkõige tehnoloogilisi lahendusi välja töötada. Vabatahtlikke kokkuleppeid võib ka hõlpsamini kohaldada Euroopa Liidust väljaspool ning neist võib saada alus võltsimise ja piraatluse vastast võitlust käsitlevatele parimatele tavadele maailmatasandil.

Selleks et vabatahtlikke kokkuleppeid sõlmida ja rakendada, on oluline, et sidusrühmad peaksid konstruktiivseid dialooge, keskendudes konkreetsetele probleemidele ning toimivatele ja praktilistele lahendustele, mis peavad olema realistlikud, tasakaalustatud, proportsionaalsed ja õiglased kõigi osapoolte suhtes. Kõik vabatahtlikud tööstusharude vahelised lahendused peavad olema kooskõlas kehtiva õigusliku raamistikuga ning need ei tohiks mingil viisil piirata ELi kodanike põhiõigusi, nagu sõna- ja teabevabadus, õigus eraelu puutumatusse ja isikuandmete kaitse,²³ ega raskendada õigusloomealaseid läbirääkimisi ELi tasandil. Komisjon on nõus toimima sidusrühmade vahel konkreetsetel teemadel peetavate dialoogide vahendajana, kutsudes osapooli kokku saama, korraldades kohtumisi, pakkudes haldusalast ja logistilist tuge ning tagades vajaduse korral kõikide eri huvide, sealhulgas ELi kodanike seaduslike õiguste ja ootuste vahelise õiglase tasakaalu. Komisjon jälgib tähelepanelikult vabatahtlike kokkulepete arengut ja toimimist ning on valmis vajaduse korral tulevikus alternatiivseid lähenemisviise kaaluma.

4.3. Võltsitud kaupade Interneti-müügi takistamine

Esimese näitena on komisjon käivitanud sidusrühmade vahelise dialoogi võltsitud kaupade Interneti-müügi kohta. Kuigi Internet ei ole iseenesest võltsimise allikas, on sellest saanud võltsitud kaupade ülemaailmse müügi oluline vahend. Selle ülemaailmne ulatus ja kättesaadavus, kauplejate võimalus anonüümseks jääda ja pakkumisi vahetult esitada ning tagasi võtta on muutnud Interneti üheks võltsitud kaupade müügi ahvatlevamaks vahendiks. Nähtuse tohutu kasv on muutnud selle prioriteetseks tegevusvaldkonnaks. See on ühtlasi valdkond, kus vabatahtlikud kokkulepped näivad eriti paljutöötavad, võttes arvesse

²³ Euroopa Liidu põhiõiguste harta, artiklid 7, 8 ja 11; ELT C 303, 14.12.2007, lk 4.

tehnoloogia kiiret arengut ja sellest tulenevat vajadust praktiliste tehnoloogiapõhiste lahenduste järele.

Nii tootemargi omanikud kui ka Interneti-teenust pakkuvad ettevõtjad on seda tunnistanud ning pühendunud koostöölahenduste väljatöötamisele. Sellest tulenevalt on komisjon korraldanud sidusrühmade vahelise struktureeritud dialoogi, et lihtsustada vastastikust mõistmist ja leida lahendusi, mis vastavad kõikide asjaomaste osapoolte huvidele. Juba on toimunud mitmed kohtumised, kus käsitleti võltsitud kaupade Interneti-müügiga seotud konkreetseid küsimusi. Täiendavad kohtumised peaksid kava kohaselt toimuma enne aasta lõppu ning nende tulemuseks võib olla vastastikuse mõistmise memorandum, milles käsitletakse intellektuaalomandi õigusi rikkuvate müüjate ja pakkumiste ennetamist, kindlaksmääramist ja eemaldamist Interneti-platvormidelt (nt teavitamis- ja kõrvaldamismenetlus). Kui vabatahtlike kokkuleppeid ei suudeta sõlmida, peab komisjon kaaluma seadusandlike lahendusi, mis seonduvad eelkõige intellektuaalomandi õiguste jõustamise direktiiviga²⁴.

5. JÄRELDUSED

Intellektuaalomandi õigused on üks konkurentsil põhineva ja heaolu tootva teadmispõhise ühiskonna nurgakive, kuna need edendavad loovust, innovatsiooni ja kaubandust. Intellektuaalomandi õiguste rikkumised tekitavad ulatuslikku majanduskahju ning üha arvukamad võltsitud tooted ohustavad reaalselt tarbijate tervist ja turvalisust. Seepärast on usaldusväärse, proportsionaalse, õiglase ja asjakohase jõustamissüsteemi olemasolu nii sidusrühmade kui ka tarbijate huvides.

Komisjon püüab seda tagada, täiendades kehtivat õiguslikku raamistikku mitteseadusandlike meetmetega, et jõustamine toimuks kogu siseturul suuremas koostöös ja paremini suunatult. Komisjon teeb eelkõige järgmist:

- toetab jõustamist ELi võltsimis- ja piraatlusalase vaatluskeskuse kaudu;
- edendab halduskoostööd kogu siseturul;
- hõlbustab sidusrühmade vaheliste vabatahtlike kokkulepete sõlmimist.

Komisjon on veendunud, et osutatud meetmed tugevdavad märkimisväärselt võltsimise ja piraatluse vastast võitlust nii Euroopa kodanike, ettevõtjate kui ka majanduse kui terviku ühistes huvides.

²⁴ Vt eespool joonealune märkus 5.